

Milovan Gavazzi (Gospić, 1895. – Zagreb, 1992.)

Utemeljitelj hrvatske etnologije i jedan od najznačajnijih hrvatskih etnologa 20. stoljeća.

... Uz nastavni i znanstveni rad pokrenuo je izdavačku i filmsku djelatnost te je započeo i etnološku kartografiju.

Nedjeljko Frančula

MEĐUNARODNO VIJEĆE ZA ZNANOST O OTVORENOM PRISTUPU I METRIČKIM POKAZATELJIMA

Međunarodno vijeće za znanost (The International Council for Science – ICSU) je nevladina organizacija znanstvenih tijela (121 tijelo koje predstavlja 141 zemlju), međunarodnih znanstvenih zajednica (32) i znanstvenih asocijacija (21). Područje geodezije zastupaju u ICSU ove zajednice: Međunarodno društvo za fotogrametriju i daljinska istraživanja (ISPRS), Međunarodna unija za geodeziju i geofiziku (IUGG) i od ove godine Međunarodno društvo za kartografiju (ICA) te Međunarodno geodetsko društvo (FIG) kao znanstvena asocijacija. ICSU je osnovan 1931., a njegova je misija jačanje međunarodne znanosti na dobrobit društva. Stoga ICSU mobilizira znanje i resurse međunarodne zajednice u svrhu:

- identificiranja i rješavanja glavnih tema od interesa za znanost i društvo
- olakšavanja interakcije među znanstvenicima u svim disciplinama i u svim zemljama
- promoviranja sudjelovanja svih znanstvenika, bez obzira na rasu, državljanstvo, jezik, političko i rodno stajalište na međunarodnim znanstvenim pothvatima
- osiguranja nezavisnog, autoritativnog savjeta u poticanju konstruktivnog dijaloga između znanstvene zajednice i vlada, civilnog društva te privatnog sektora (ICSU 2014a).

Generalna skupština ICSU-a podržala je u rujnu 2014. načela otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i dala ključne preporuke protiv zlouporabe metričkih pokazatelja u ocjeni rezultata znanstvenih istraživanja.

Nove digitalne tehnologije i načini komunikacije nude nevidene mogućnosti znanosti temeljenoj na otvorenim procesima. Otvoreni pristup znanstvenim publikacijama, podacima i softveru moćan je mehanizam za stvaranje i vrednovanje znanja te potpora razvoju znanosti kao javnog dobra.

Mnoge rasprave o otvorenom pristupu usredotočene su danas na tradicionalne načine objavljivanja znanstvenih rezultata u časopisima. Međutim, sve brže ulazimo u novu eru u kojoj će postojati mnogi mehanizmi za širenje znanstvenih rezultata i univerzalan pristup tim rezultatima.

Međunarodno vijeće za znanost zagovara sljedeće ciljeve otvorenog pristupa. Znanstveni radovi trebali bi biti:

- dostupni istraživačima i korisnicima odmah po objavljivanju bez financijskih prepreka
- na raspolaganju bez ograničenja za ponovnu uporabu u bilo koju svrhu uz uvjet da se pravilno atribuiraju
- kvalitetni i pravodobno objavljeni
- arhivirani i uvijek dostupni.

Otvoreni pristup znanstvenim informacijama i podacima je potreban, ali nije dovoljan uvjet za uspjeh znanstvenog procesa. Bitni su i racionalni postupci vrednovanja istraživanja i istraživača, tako da se najbolji mogu podržati.

Primjena metričkih pokazatelja za procjenu znanstvenih istraživanja, a posebno pretjerano oslanjanje na faktor odjeka za vrednovanje časopisa (JIF) i ocjenjivanje objavljenih radova znanstvenika u procesu njihova napredovanja u karijeri predmet su ozbiljnih prigovora posljednjih nekoliko godina. JIF, ističe se, ne vodi dovoljno računa o razlikama između znanstvenih područja i nije dovoljno transparentan. Favorizira neke časopise sa zatvorenim pristupom i visokom pretplatom i tako koči prijelaz na otvoreni pristup.

Metrika vrednovanja časopisa dovodi časopise u manje razvijenim zemljama u nepovoljan položaj, tj. mnogi takvi časopisi imaju male šanse za uključivanje u *Thomson-ISI Journal Citation Report*. Stoga ocjenjivači istraživanja u manje razvijenim zemljama moraju hitno naći smislene načine ocjenjivanja utjecaja lokalnih istraživanja i poticanjem otvorenog pristupa promicati rast i primjenu znanosti u svojim regijama.

Primjeni metričkih pokazatelja za ocjenu istraživanja treba pristupiti znanstveno. U ocjeni istraživanja metrički pokazatelji mogu poslužiti kao pomoć, a ne kao presudni kriterij u procjeni istraživanja. Ne bi se smjeli izolirano primjenjivati u procjeni učinkovitosti istraživača tijekom njihova napredovanja ili kao kriterij za distribuciju sredstava pojedincima ili istraživačkim skupinama jer je u tu svrhu neophodna stručna recenzija.

Literatura

ICSU (2014a): The International Council for Science, <http://www.icsu.org/>, (8. 12. 2014.).

ICSU (2014b): Open access to scientific data and literature and the assessment of research by metrics, <http://www.icsu.org/general-assembly/news/ICSU%20Report%20on%20Open%20Access.pdf>, (8. 12. 2014.).

Nedjeljko Frančula

GlobeLand30 – GLOBALNI POKROV ZEMLJIŠTA

Povodom predstojećeg sastanka na vrhu UN-a posvećenog klimatskim promjenama na svečanosti u palači UN-a 22. rujna 2014. kineska vlada donirala je Ujedinjenim narodima GlobeLand30 – prvi svjetski digitalni globalni pokrov zemljišta razlučivosti 30 metara. Zahvaljujući na donaciji glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon je naglasio da su znanstveno utemeljene informacije nužne u donošenju mudrih odluka za održivi razvoj. Stoga je ta donacija pravovremena i dragocjena. Podaci koje sadrži pomoći će boljem razumijevanju, praćenju i upravljanju promjenama u pokrovu i uporabi zemljišta diljem našeg planeta.

Tijekom protekle četiri godine prof. Chen Jun, predsjednik ISPRS-a i glavni znanstvenik u Nacionalnome geomatičkom centru Kine, zajedno sa svojim timom obradio je oko 20 000 Landsatovih i kineskih HJ-1 satelitskih slika koje pokrivaju cijelu Zemlju. Kao rezultat obrade dobiveno je deset tipova pokrova zemljišta za godine 2000. i 2010.: vode, močvare, umjetne površine, tundre, stalni snijeg i led, travnjaci, neplodna zemljišta, obradiva zemljišta, grmlje i šume.

U usporedbi s postojećim digitalnim globalnim pokrovima zemljišta razlučivosti u rasponu od 300 m do 1000 m GlobeLand30 ne samo da je mnogo detaljniji već pruža i uvid u promjene uzrokovane ljudskim aktivnostima u razdoblju od 2000. do 2010. godine.

GlobeLand30 slobodno je dostupan na stranici *Openlandservice* (2014). Pomoću *Layers* u gornjem desnom dijelu ekrana mogu se dobiti svi tipovi pokrova ili samo pojedini i to za 2000. ili 2010. godinu. Osim toga kao podloga se mogu dobiti Googleove karte ili Landsatove snimke, a nudi se i pokrov zemljišta prema bazi podataka CORINE. Tražilica *Search* omogućuje dobivanje slike za pojedinu državu ili dio države, npr. u Hrvatskoj za Istru ili neki otok, npr. Vis. Ekran se može podijeliti u dva dijela (*Split screen*) tako da je za pojedino područje mogu-